

Kvalitetsarbete inom gymnasiesärskolans individuella program

Kvalitetsarbete inom
gymnasiesärskolans individuella program

Beställningsuppgifter:
Fritzes kundservice
106 47 Stockholm
Telefon: 08-690 95 76
Telefax: 08-690 95 50
E-postadress: skolverket@fritzes.se
www.skolverket.se/publikationer

Beställningsnr: 15:1485
ISSN: 1651-9787
ISBN: 978-91-7559-191-9

Form: Typisk Form designbyrå
Foto: Michael McLain
Tryck: Elanders Sverige AB, 2015
Upplaga: 2 000 ex

Skolverket, Stockholm, 2015

Innehåll

Inledning.....	5
Vad är kvalitet?.....	7
Vad är systematiskt kvalitetsarbete?.....	8
Kvalitetshjulet.....	10
Att utveckla elevens lärande	13
Dokumentation	15
En lärande organisation.....	17
Några områden att inrikta sig på i det systematiska kvalitetsarbetet ...	18
Diskutera	19
Referenser	20

”Alla barn och elever ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Elever som till följd av funktionsnedsättning har svårt att uppfylla de olika kunskapskrav som finns ska ges stöd som syftar till att så långt som möjligt motverka funktionsnedsättningens konsekvenser. Elever som lätt når de kunskapskrav som minst ska uppnås ska ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling.”
(Skollagen 3 kap. 3 §)

Inledning

Alla barn och elever ska erbjudas en likvärdig utbildning av hög kvalitet oberoende av bostadsort, kön och social eller ekonomisk bakgrund. Detta innebär inte att utbildningen ska vara likformig eller att alla elever ska få lika mycket resurser, utan undervisningen ska anpassas till varje elevs förutsättningar och behov.¹ Särskild uppmärksamhet ska ägnas åt de elever som har svårigheter att nå målen. Skolan har ett särskilt ansvar för elever med funktionsnedsättning.²

Syftet med ett systematiskt kvalitetsarbete är att de nationella målen för utbildningen ska uppfyllas och att kvaliteten på utbildningen ska höjas. Syftet är också att skapa delaktighet och dialog om måluppfyllelsen och om orsakerna till eventuella brister.³

Det systematiska kvalitetsarbetet är ett sätt att synliggöra vad som görs, varför det görs och vad det leder till.

Det här materialet riktar sig till huvudmän, rektorer och lärare på gymnasiesärskolans individuella program. Materialet syftar till att stödja ett systematiskt kvalitetsarbete inom utbildningen.

Att mäta kvalitet

Att mäta kvalitet inom gymnasiesärskolans individuella program kan vara en utmanande uppgift. Hur kan kvalitet mätas inom utbildningen och hur kan alla göras delaktiga? Den potential och de förmågor som finns hos eleven behöver synliggöras, samtidigt som både individens och utbildningens behov behöver bli tydlig på olika nivåer av verksamheten.

Ett viktigt syfte med materialet är att inspirera till utveckling av kvalitetsarbetet inom skolformen. Det handlar bland annat om frågor som:

- Hur kan man mäta kvalitet på utbildning på gymnasiesärskolans individuella program?

1 1 kap. 4, 8, och 9 §§ skollagen.

Skolverket (2012). *Allmänna råd med kommentarer. Systematiskt kvalitetsarbete – för skolväsendet*. s. 12

2 Förordning (SKOLFS 2013:148) om läroplan för gymnasiesärskolan), avsnitt 1 *Skolans värdegrund och uppgifter – En likvärdig utbildning*.

3 Skolverket (2012). *Allmänna råd med kommentarer. Systematiskt kvalitetsarbete – för skolväsendet*. s. 12

- Hur kan verksamheten fånga måluppfyllelse?
- Hur kan eleven göras delaktig? Hur undviker man subjektivitet?
- Hur kan man arbeta för att fokusera på kunskapsmålen?
- Vad vill och behöver man veta?
- Hur kan verksamheten få in dessa uppgifter?
- Vilka strukturer behöver byggas för kvalitetsarbete inom skolformerna?

I detta material kommer vi att försöka besvara ett antal av frågorna. En del frågor har vi inte svar på, utan svaret ligger hos verksamheterna och kan komma fram genom kollegiala diskussioner i arbetslag och olika nätverk. Dessa diskussioner väcker säkerligen nya frågor att samtala vidare om.

Vi vet, bland annat genom möten med verksamma inom skolformerna, att det idag är många lärare som upplever att de står ensamma i sin verksamhet, att kunskap om skolformerna behöver breddas till en större del av verksamheten och att det finns ett antal förutfattade meningar som kan behöva belysas. Därav detta material, som avser att vara en inspiration till hur kvalitetsarbete kan bedrivas.

Vad är kvalitet?

Kvalitet handlar om i vilken mån de mål som finns för verksamheten uppfylls. Kvalitet innebär även en strävan till förnyelse och ständiga förbättringar.⁴

Mål för utbildningen finns i skollag, läroplan, ämnesområdesplaner samt andra författningar som styr verksamheten.

Kvalitet inom utbildningsväsendet handlar framför allt om vilka kunskaper eleven har nått, vad personalen har genomfört och vilka effekter det har haft för elevens utveckling och lärande.

⁴ Skolverket (2012). *Allmänna råd med kommentarer. Systematiskt kvalitetsarbete – för skolväsendet*. s. 45

Vad är systematiskt kvalitetsarbete?

Systematiskt kvalitetsarbete innebär att alla som arbetar i organisationen löpande följer upp verksamheten, analyserar resultaten i förhållande till de nationella målen och utifrån det planerar och utvecklar utbildningen. Görs det återkommande kan utvecklingen ske systematiskt.

Ett systematiskt kvalitetsarbete ska bidra till att

- synliggöra kvalitet och likvärdighet,
- identifiera utvecklingsområden för ökad måluppfyllelse och
- skapa delaktighet och dialog om måluppfyllelse, utvecklingsbehov och åtgärder.

I arbetet med det systematiska kvalitetsarbetet ingår även att vidta åtgärder. Om det vid uppföljning, genom klagomål eller på annat sätt kommer fram att det finns brister i verksamheten, så ska huvudmannen se till att nödvändiga åtgärder vidtas.⁵

Vem gör vad?

Huvudmannen ska enligt skollagen planera, följa upp och identifiera utvecklingsområden för ökad måluppfyllelse i förhållande till de nationella målen. Huvudmannen ska, som ytterst ansvarig för genomförandet av utbildningen, även se till att det finns förutsättningar att bedriva ett kvalitetsarbete på enhetsnivå.⁶

Rektorn ansvarar för att kvalitetsarbete genomförs och dokumenteras. Rektorn behöver därmed ta fram rutiner för hur kvalitetsarbete ska genomföras och för hur eleverna ska kunna medverka i kvalitetsarbetet utifrån ålder och mognad.⁷

Huvudman och rektorn ansvarar på olika nivåer av verksamheten för:

- Rutiner och strukturer

5 4 kap. 7 § skollagen

6 4 kap. 4 § skollagen

7 Skolverket (2012). *Allmänna råd med kommentarer. Systematiskt kvalitetsarbete – för skolväsendet*. s. 15

- Stöd och resurser
- Kunskap och kompetens
- Medverkan och delaktighet

Elever ska ges möjlighet att medverka i kvalitetsarbetet.⁸ De ska fortlöpande stimuleras att ta aktiv del i arbetet med att vidareutveckla utbildningen och hållas informerade i frågor som rör dem.

Elever deltar i kvalitetsarbetet genom att utifrån sina förutsättningar och med aktuella hjälpmedel framföra sina synpunkter på utbildningen. Ibland behövs stöd för att tolka elevens signaler. Att i dessa fall få fram en objektiv åsikt kan vara en utmanande uppgift, men elevens åsikt är viktig för utveckling av verksamheten.

Det systematiska kvalitetsarbetet ska dokumenteras

Kravet på dokumentation⁹ gäller både på huvudmannanivå och på enhetsnivå. Syfte med dokumentation är:

- synliggöra förutsättningar, utvecklingsbehov, genomförande och resultat,
- ge underlag inför beslut om prioriteringar och insatser samt
- ge information till personal, elever, vårdnadshavare och skolmyndigheter.

Systematiskt och kontinuerligt

Att utveckla verksamhetens kvalitet är ett ständigt pågående arbete, där en analys och bedömning av resultaten och måluppfyllelsen ligger till grund för beslut om åtgärder för förbättring.

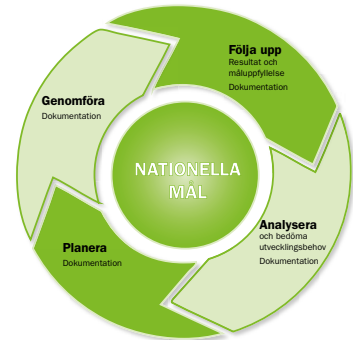
8 4 kap. 4 § skollagen

9 4 kap. 6 § skollagen

Kvalitetshjulet

Systematiskt kvalitetsarbete kan liknas vid en cyklisk process som innehåller fyra faser: uppföljning, analys och bedömning, planering samt genomförande. Efter genomförandet fortsätter den cykliska processen med ny uppföljning för att få fram ett nytt nuläge och så vidare.¹⁰

Syftet med kvalitetshjulet är att få ett underlag för att kunna bedöma var man är, vart man ska och hur man ska nå dit.

Följa upp

Kvalitetsarbetet börjar med nulägesbeskrivning, som kan bli tydlig genom följande frågor:

- Vilka underlag finns?
- Vad visar de?
- Vad saknas information om?

Nulägesbeskrivningen innebär att kontinuerligt samla in saklig information om verksamhetens förutsättningar, genomförande och resultat. Det kräver en dokumentation och utvärdering av resultat, organisering, resurser, arbetssätt och metoder.

¹⁰ Skolverket (2012). *Allmänna råd med kommentarer. Systematiskt kvalitetsarbete – för skolväsendet*. s. 25

Analysera

Nästföljande fas innefattar att analysera vad som orsakar och påverkar resultaten och måluppfyllelsen. Det gäller både kontinuerligt i det dagliga arbetet och inför beslut om utvecklingsinsatser. Det ger en grund för beslut om utvecklingsåtgärder.

Ett sätt att analysera olika underlag är genom att

- jämföra hur resultaten ser ut över tid och mellan olika grupper. Finns det mönster eller trender?
- tolka det man ser och finna orsaker till vad som påverkar resultaten samt
- problematisera och kritiskt granska.

Analysen handlar om att granska hur bland annat arbetssätt, organisering, undervisningstid, resurser, lärandeklimat, personalens kompetens, elevgruppens sammansättning, förväntningar, värderingar och förhållningssätt påverkar elevernas utveckling och lärande.

Ett viktigt steg i processen är att formulera vad man vill uppnå med ett förbättringsarbete.

- Vilka är skolans uppdrag enligt skollag, läroplaner och ämnesområdesplaner?
- Inom vilka områden har man i verksamheten konstaterat ett behov av förbättring?
- Vilka resurser finns? Vilka resurser behövs?
- Vad bör man prioritera?
- Vilka insatser ger bäst effekt?

Planera

Planeringsfasen utgår från analysen och en bedömning av vilka åtgärder och utvecklingsinsatser som krävs för att kunna uppfylla de nationella målen. Det handlar om hur utbildningen ska organiseras och genomföras så att den leder till en kontinuerlig utveckling. Nu planeras vilka insatser som är lämpliga.

En planering är viktig för att kunna styra och följa upp arbetet och för att veta att man gör rätt saker. Frågor att ställa i planeringsarbetet är:

- Hur ska vi nå målet?
- Hur ska vi genomföra insatserna?
- Vem ska ansvara för vad?
- Hur följer vi upp och utvärderar?

Genomföra

Därefter genomförs insatserna. När insatserna är genomförda behöver man åter följa upp resultaten genom att ställa frågan ”hur blev det?” och få fram ett nytt nuläge. På det viset påbörjas kvalitetshjulet igen och de olika faserna länkar i varandra.

När insatserna är genomförda behöver man veta hur det blev för att kunna formulera hur man vill gå vidare i verksamheten. Man kan då fråga sig:

- Vad har vi uppnått för resultat?
- Vad har gett avsedd effekt och vad har hänt som vi inte förutsåg?
- Vad beror det på, att det har eller inte har fungerat?

Att utveckla elevens lärande

Det är alltid elevens behov som ligger till grund för verksamhetsutvecklingen. En skola av bra kvalitet kännetecknas bland annat av att man lyckas möta individuella behov och anpassa verksamheten utifrån elevens individuella förutsättningar. Framgångsrika lärare motiverar eleverna genom att ha ändamålsenliga förväntningar på dem och samtidigt koppla undervisningen till elevens erfarenheter.¹¹

Läraren är expert på att se samband mellan undervisningsmetoder och elevresultat.¹² Läraren kan ta in information från eleven som fyller en viktig funktion i det löpande kvalitetsarbetet. Elevens deltagande i kvalitetsarbetet är en fråga om demokrati och värdegrund. För att uppnå det behöver man se till elevens förmågor och behov av hjälpmedel för att kunna uttrycka sin åsikt och sina synpunkter på utbildningen.

Hur kan man då tillämpa det systematiska kvalitetsarbetet i arbetet med eleven? I följande figur finns frågor som man behöver ställa sig i kvalitetsarbetet. Varje fråga kan stå för en av kvalitetshjulets fyra delar.

Var är vi?

Svaret på frågan kan fås fram genom en kartläggning av elevens förmågor och kunskaper. Analysen måste ha en tydlig inriktning på vad eleven behärskar och vad som behöver utvecklas enligt elevens förutsättningar och nationella mål. Kartläggningen sker löpande.

Vart ska vi?

Läraren behöver analysera målen i ämnesområdesplanerna för att avgöra hur man kan arbeta med innehållet så att alla elever ges möjlighet att utveckla sina förmågor

11 Skolinspektionen (2010). *Framgång i undervisningen. En sammanställning av forskningsresultat som stöd för granskning på vetenskaplig grund i skolan.*

12 Timperley, Helen (2013). *Det professionella lärandets inneboende kraft.* Studentlitteratur AB, Lund.

så långt som möjligt. Läraren behöver även planera på vilket sätt eleven kan göras delaktig i planeringen efter sina förutsättningar samt hur målen kan göras tydliga för eleven. Skolans fokus på kunskap behöver tydliggöras i detta skede.

Hur gör vi?

Vid planeringen behöver läraren ta ställning till hur eleven på bästa sätt ska kunna erövra nya kunskaper och färdigheter enligt målen. Det innebär att läraren i planeringen tänker in vilka hjälpmedel och stödåtgärder som kan leda eleven så långt som möjligt, vilka kunskaper eleverna ska ges möjlighet att utveckla samt hur de ska få visa sina kunskaper.

Läraren behöver också löpande ge eleven återkoppling på hennes eller hans kunskapsutveckling och, på ett sätt som eleven förstår, göra tydligt vad som behöver utvecklas vidare, och därigenom utmana elevens föreställningar.

En väl utförd planering av undervisningen är ett viktigt verktyg för lärare och rektorer i det systematiska kvalitetsarbetet.

Hur blev det?

I detta skede sker en uppföljning och analys av det arbete som har utförts med eleven. Detta kan ske genom en pedagogisk kartläggning. Har man nått dit man ville enligt målen? Har eleven getts förutsättningar att utvecklas så långt som möjligt i förhållande till kravnivåerna? För att göra eleven delaktig kan denna uppföljning till stor del ske i enskild kommunikation mellan elev och berörda lärare på det sätt som fungerar för den enskilde eleven och som en integrerad del av undervisningen.

Dokumentation

Dokumentation leder till att synliggöra de behov som finns. Genom dokumentationen i det systematiska kvalitetsarbetet blir det tydligt för huvudman, rektor och all personal vad som ska prioriteras och utvecklas, när och hur olika insatser ska genomföras och vem som ansvarar för vad.

Den skriftliga dokumentationen behövs för att regelbundet kunna stämma av att kvalitetsarbetet leder till en utveckling mot målen. Dokumentationen är en förutsättning för att kunna kartlägga verksamheten och identifiera områden som är särskilt angelägna att utveckla för att uppfylla målen.

Några dokument som kan användas och följas upp i kvalitetsarbetet är:

- individuella studieplaner,
- underlag för bedömning av elevernas kunskapsutveckling,
- statistik över antal elever, elevtimmar, lärare med mera,
- enkäter och
- dokumentation i arbetet med elever.

Några former för dokumentation i arbetet med elever

Användbart i kvalitetsarbetet är den dagliga dokumentation lärare gör i arbetet med eleverna. Dokumentation av verksamheten med eleverna görs på många olika sätt. Vi nämner här några sätt, medvetna om att det finns många fler. De sätt som används väljs utifrån ändamålet.

Med hjälp av olika sorts *bilder och film* kan man i det återkommande arbetet med såväl elever som kollegor och skollledning ge och få feedback på aktiviteter och stöd för vidare planering och utveckling.

Spaltdokumentation är en variant av löpande dokumentation där läraren spaltar upp vad eleven gör och säger. I en spalt antecknas lärarens reflektioner kring elevens kunskapsutveckling. Spaltdokumentation kan användas som utgångspunkter för diskussioner med eleven, i arbetslaget samt i dialog med rektor kring elevens och undervisningens utveckling och behov.

ELEVEN GÖR

ELEVEN SÄGER

LÄRARENS REFLEKTION

Även *loggböcker* speglar den dagliga verksamheten. Utdrag eller sammanfattningar av dessa kan vara användbara verktyg i kvalitetsarbetet.

En *läsning* kan vara ett inledande moment i en analys och kan göras på många olika sätt beroende på individens behov och syftet med läsningen. Läsningen kan göras med elever eller i arbetslaget och väcker frågor där flera olika perspektiv framkommer. Dessa blir en grund för utvecklande samtal på den nivå som passar individer och ändamål.

Arbetet med dokumentationen blir ett underlag för hur man skulle kunna förändra och utveckla planeringen och organisationen av verksamheten. Ett reflektionsarbete i arbetslaget kan börja när dokumentationen är insamlad och i möjlig mån bearbetad med eleven.

Genom att studera dokumentationen tvingas läraren ofta lämna sina uppgjorda föreställningar. Det är ett sätt att lära känna individen och det eleven faktiskt lär, behärskar och åstadkommer i de olika situationerna. Då blir det också möjligt att tänka på att se hur eleven fungerar i olika situationer, att uppmärksamma att eleven inte är på ett visst sätt, utan fungerar olika i olika sammanhang.¹³

Dokumentationen kan även användas i värdegrundsarbetet genom att den säger något om den vuxnes förhållningssätt, synsätt och om de etiska ställningstaganden som läraren och arbetslaget har gjort. Dokumentationerna synliggör därmed inte endast elevens lärande, utan även hur personalen medverkar. Det blir också möjligt att exempelvis diskutera de maktrelationer som uppstår, till exempel mellan elev och personal eller andra elever.

För att ha möjlighet att använda den pedagogiska dokumentationen på ett kritiskt och utvecklande sätt är det betydelsefullt att det finns ett tillåtande klimat bland personalen.

13 Skolverket (2012). *Uppföljning, utveckling och utvärdering i förskolan*. Stödmaterial. Tillgänglig på www.skolverket.se

En lärande organisation

I en lärande organisation är kvalitetsarbetet ständigt närvarande på alla nivåer. Det sker individuellt, i arbetslaget, på enheten som helhet och hos huvudmannen för verksamheten. Målet är ett förhållningssätt och arbetssätt som leder till en ständig utveckling av verksamheten. Ett kollegialt lärande, där personalen diskuterar och analyserar gemensamt har visat sig påverka måluppfyllelsen.

Skollag och läroplaner lyfter fram elevens rätt till inflytande och ansvar. Graden av deltagande och medverkan beror på elevens utvecklingsnivå. *Rektorn* behöver därför ta fram rutiner för hur personalen ska ta tillvara idéer och upplevelser som eleverna på olika sätt uttrycker om utbildningen. Huvudmannen ska se till att personalen vid enheterna ges möjligheter till kompetensutveckling. Det innebär bland annat att se till att rektorer har tillräcklig kunskap om former för uppföljning och utvärdering som är anpassade till enheternas förutsättningar och behov.

Enligt forskning¹⁴ utgår professionellt lärande och kunskapsutveckling alltid från elevens behov. Organisationen bör därför ha god kunskap om eleverna för att identifiera vilka kunskaper och kompetensutveckling läraren behöver. På samma sätt behöver rektorn ha god kunskap om elever och lärare för att veta vilken kompetensutveckling som behövs i verksamheten.

Frågor som kan behöva diskuteras för att definiera utvecklingsbehov är:¹⁵

- Vilka kunskaper och färdigheter behöver vi som professionella för att möta våra elevers behov av lärande?
- På vilket sätt har vi bidragit till de nuvarande elevresultaten?
- På vilka områden och tillsammans med vem är vi mest effektiva?
- Finns det något vi redan vet som kan användas för att uppnå önskade resultat?
- Vad behöver vi lära oss för att uppnå bättre resultat och vilka mål har vi för lärandet?

14 Timperley, Helen (2013). *Det professionella lärandets inneboende kraft*. Studentlitteratur AB, Lund.

15 Ibid, s. 64

Några områden att inrikta sig på i det systematiska kvalitetsarbetet

Här följer exempel på fokusområden för det systematiska kvalitetsarbetet.¹⁶

ELEVERNAS UTVECKLING MOT MÅLEN

- alla på skolan arbetar för att skapa engagemang, och en trygg lärandemiljö som främjar elevernas utveckling och lärande,
- elever ges stöd och stimulans för att kunna utvecklas så långt som möjligt,
- lärarna utvärderar och bedömer eleverna utifrån de krav som finns i författningarna och
- utbildningen förmedlar och förankrar respekt för de mänskliga rättigheterna och grundläggande demokratiska värderingar.

LEDNING OCH UTVECKLING AV UTBILDNINGEN

- huvudman och rektor tar ansvar för att de nationella målen är styrande för verksamheten och att denna planeras och följs upp så att den kan förbättras,
- hur skolan är organiserad och
- om kraven på kompetens och utbildningsnivå uppfylls.

MÅLUPPFYLLELSE OCH RESULTAT

- skolornas måluppfyllelse, i form av kunskaps- och värdegrundsresultat. Utgångspunkten är att alla elever ska nå målen och att skolornas verksamhet genomförs så att alla elever ges denna möjlighet.

¹⁶ *Bedömningsunderlag gymnasiesärskola* respektive *Bedömningsunderlag vuxenutbildning* på www.skolinspektionen.se

Diskutera

STRUKTURER OCH RUTINER

- Hur ser det systematiska kvalitetsarbetet ut idag? Vilka rutiner finns?
- Vilka uppföljningar görs? Vad granskas? Vem gör dem?
- Hur används resultaten?
- Vilka utvecklingsområden finns?
- Genomförs jämförelser mellan olika verksamheter, år eller kommuner?

UNDERVISNING

- Hur jobbar ni utifrån den individuella studieplanen/individuella utvecklingsplanen?
- Hur formuleras elevens mål med utbildningen?
- Vad kan ni förbättra i undervisningen? Vilka metoder ger störst effekt?
- Används bedömning som återkoppling till eleverna och som utvärdering av undervisningen?

ELEVERNA

- Hur kan eleven göras delaktig? Hur undviker ni subjektivitet?
- Hur kan ni motivera elever?
- Hur kan ni arbeta för att elevernas kunskap tillämpas utanför skolan?
- Hur följer ni upp elevens synpunkter på utbildningen? Vad har eleven för mål och drömmar?

Referenser

LAGAR

Skollag (2010:800)

FÖRORDNINGAR

Förordning (2012:1108) om vuxenutbildning

Förordning (SKOLFS 2012:101) om läroplan för vuxenutbildningen

Förordning (SKOLFS 2013:148) om läroplan för gymnasiesärskolan

Gymnasieförordning (2010:2039)

ÖVRIGT

Gerland, Gunilla (2014). *Hjälpmedelshandboken*. Tillgängligt på <http://www.mfd.se/valfardsteknologi/i-skolan/>

Skolinspektionen (2010). *Framgång i undervisningen. En sammanställning av forskningsresultat som stöd för granskning på vetenskaplig grund i skolan*. Dnr 2010:1284. Tillgänglig på www.skolinspektionen.se

Skolinspektionen (2013). *Bedömningsunderlag gymnasiesärskola*. Tillgängligt på www.skolinspektionen.se

Skolinspektionen (2013). *Bedömningsunderlag vuxenutbildning*. Tillgängligt på www.skolinspektionen.se

Skolinspektionen (2014). *Från huvudmannen till undervisningen – Styrkan i skolans lokala styrkedja avgör om eleven får den skola han eller hon har rätt till. En sammanfattning av Skolinspektionens årsrapport med frågor för reflektion*. Tillgängligt på www.skolinspektionen.se

Skolverket (2011). *Allmänna råd för planering och genomförande av undervisningen – för grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan*. Tillgängligt på www.skolverket.se

- Skolverket (2012). *Allmänna råd med kommentarer. Systematiskt kvalitetsarbete för skolväsendet*. Tillgängligt på www.skolverket.se
- Skolverket (2012). *Den individuella studieplanen i gymnasiesärskolan*. Stödmaterial. Tillgängligt på www.skolverket.se
- Skolverket (2012). *Individuell studieplan inom vuxenutbildningen. Stöd för tillämpning inom kommunal vuxenutbildning, särskild utbildning för vuxna samt utbildning i svenska för invandrare*. Stödmaterial. Tillgängligt på www.skolverket.se
- Skolverket (2012). *Uppföljning, utveckling och utvärdering i förskolan*. Stödmaterial. Tillgängligt på www.skolverket.se
- Skolverket (2013). *Allmänna råd med kommentarer. Arbete med studie- och yrkesvägledning*. Tillgängligt på www.skolverket.se
- Skolverket (2013). *Allmänna råd med kommentarer. Mottagande i grundsärskolan och gymnasiesärskola*. Tillgängligt på www.skolverket.se
- Skolverket (2013). *Bedömning för lärande – ett stödmaterial om kunskapsbedömning i gymnasiesärskolan*. Tillgängligt på www.skolverket.se
- Skolverket (2013). *Forskning för klassrummet – vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet i praktiken*. Tillgängligt på www.skolverket.se
- Skolverket (2013). *Gymnasiesärskolan*. Tillgängligt på www.skolverket.se
- Skolverket (2013). *Kunskapsbedömning inom särskild utbildning för vuxna*. Tillgängligt på www.skolverket.se
- Skolverket (2013). *Validering inom vuxenutbildning*. Stödmaterial. Tillgängligt på www.skolverket.se
- Skolverket (2013). *Särskild utbildning för vuxna*. Tillgängligt på www.skolverket.se
- Skolverket (2015). *Kvalitetsarbete i praktiken*. Stödmaterial. Tillgängligt på www.skolverket.se
- Skolverket (2015). *Om betyg inom särskild utbildning för vuxna*. Tillgängligt på www.skolverket.se
- Timperley, Helen (2013). *Det professionella lärandets inneboende kraft*. Studentlitteratur AB, Lund.
- Östlund, Daniel (2012): *Deltagandets kontextuella villkor*. Malmö Högskola.

Skolverket

www.skolverket.se